

En utskrift från Dagens Nyheters nätupplaga, DN.se, 2014-02-27 09:40:46

Artikeln ursprungsadress: <http://www.dn.se/ledare/kolumner/finlands-sak-ar-svar/>

Finlands sak är svår

Publicerad i dag 00:05

I vanliga fall har valet av valutasystem ingen större betydelse, däremot i kritiska lägen. Finland hade haft lättare att möta sin strukturkris om man inte gått över till euron.

I vanliga fall har valet av valutasystem ingen större betydelse, däremot i kritiska lägen. Finland hade haft lättare att möta sin strukturkris om man inte gått över till euron.

Finland och Sverige valde olika vägar i fråga om euron. Samtidigt är båda länderna typiska exempel på den nordiska ekonomiska modellen med höga skatter, jämförelsevis generösa välfärdssystem och starka arbetsmarknadsorganisationer. Det har skapat en jämn inkomstfördelning. Ett annat inslag i modellen som karakteriserar både Finland och Sverige är en arbetsmarknadspolitik som syftar till aktivering av arbetslösa och att underlätta strukturomvandling. Öppenheten för teknologisk utveckling och att via utrikeshandeln dra nytta av globaliseringsprocessen har också varit stor. Det gör det intressant att jämföra de senaste femton årens utveckling i de två länderna.

Det slående är då likheterna i ekonomiska utfall fram till finanskrisens utbrott 2008. Decenniet fram till dess präglades av betydligt snabbare produktivets- och produktionstillväxt (i hög grad förknippad med den nya informations- och kommunikationsteknologin) i både Finland och Sverige än i jämförbara västeuropeiska länder och en successiv förbättring av arbetsmarknadsläget.

Slutsatsen av det är att valet av valutasystem under normala förhållanden inte spelar så stor roll. Det är då i stället andra mer fundamentala faktorer som styr den ekonomiska utvecklingen.

Valutasystemet är däremot viktigt i krislägen. Ekonomer talar om asymmetriska störningar: att konjunktur-utvecklingen ibland kan skilja sig kraftigt åt mellan olika länder. Då är det en nackdel att inte ha en egen valuta med en växelkurs som kan anpassa sig till det ekonomiska läget i landet. Störningarna kan vara av olika slag. Det kan, som i Irland och Spanien före finanskrisen, vara fråga om allmänna överhettningar med alltför stor kreditgivning, bostadsprisbubblor samt inflation som urholkar konkurrenskraften och därför till slut leder till ekonomiska kraschlandningar.

En annan typ av asymmetrisk störning är nedgångar i viktiga produktionssektorer. Finland är nu utsatt för just detta. Nokias kris till följd av att man inte i tid följde med när konkurrenterna, med Apple i spetsen, utvecklade nya operativsystem för sina mobiltelefoner har lett till en kraftig produktionsminskning i telekomsektorn. Samtidigt har skogsindustrin gått tillbaka på grund av minskad pappersanvändning i spåren av digitaliseringen. Vidare har den finska stålindustrin stora problem på grund av internationell överkapacitet.

Följden är att BNP i Finland 2013 låg mer än 4 procent under 2008 års nivå. Det kan kontrasteras mot Sverige där produktionsnivån 2013 i stället var drygt 6 procent högre än 2008. Medan den offentliga sektorns skuld i procent av BNP legat ganska stilla runt 40 procent i Sverige under de senaste åren, har den ökat kraftigt i Finland och närmar sig nu EU:s skuldgräns på 60 procent.

I den tidigare svenska debatten ironiserade ofta de ivrigaste EMU-förespråkarna över vad de såg som överdriven rädsla för asymmetriska störningar. Ett vanligt skämt var att de skulle förutsätta något i stil med att en ny variant av barkorr skulle tugga i sig den svenska skogen och därmed slå ut skogsindustrin. Men den finska utvecklingen visar att det är högst realistiskt att strukturkriser med stora makroekonomiska återverkningar kan uppkomma i ekonomier som de nordiska.

Globaliseringen har ökat dessa risker. Finland – liksom Sverige – bygger sitt välstånd på utrikeshandel och en alltmer långtgående specialisering av produktionen. Detta har varit en förutsättning för den tidigare goda tillväxten. Men den tilltagande specialiseringen innebär också större sårbarhet för förändringar av teknologi och konkurrensförhållanden.

I det uppkomna läget skulle det ha varit en fördel för Finland att ha haft kvar en egen valuta. Den skulle med all sannolikhet ha fallit kraftigt i värde när handelsbalansen försvagades. Det skulle dels ha bromsat nedgången i krisbranscherna, dels ha ökat lönsamheten i andra branscher som då lättare skulle kunna expandera. Nu måste i stället en kostnadsanpassning ske genom återhållsamhet i lönebildningen, vilket kommer att ta avsevärt längre tid.

Den bästa försäkringen mot strukturkriser av det slag som uppkommit i Finland är en hög innovationstakt i hela ekonomin, så att det finns potentiella förutsättningar för nya branscher att expandera när andra stagnerar. Men detta aktualiserar ett svårt dilemma för små ekonomier som de nordiska. Å ena sidan bör forsknings- och

utvecklingsresurserna spridas brett så att man inte "lägger alla ägg i samma korg". Å andra sidan räcker resurserna bara till kraftfulla satsningar på några få områden när konkurrenskraften bygger på att man ligger vid den teknologiska fronten och inte på imitation av andra.

Att kryssa mellan dessa två poler i forsknings- och innovationspolitiken är en svår utmaning för alla de nordiska länderna. Problemet kommer emellertid att ställas på sin spets i Finland under de närmaste åren. Att genomföra en nödvändig strukturomvandling i en situation där räntepolitik och växelkurs inte kan anpassas till det ekonomiska läget blir ett svårt stresstest för Finland och därmed också för den nordiska modell som landet är ett exempel på.

Lars Calmfors
ledarredaktionen@dn.se

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt.